

Iktatószám:

BEREGI MÚZEUM DIGITALIZÁLÁSI STRATÉGIÁJA

**Vásárosnamény
2017**

1. Bevezető:

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL törvény 42. § (4) b. pontja előírja, hogy a múzeumoknak digitalizálási stratégiával kell rendelkezniük. A szabályozás egyértelmű iránymutatást ad a stratégiai dokumentum fogalmáról is: *„ a múzeumok digitalizálási tevékenységét megalapozó írott dokumentum, amely az e törvényben meghatározott feladatok teljesítése érdekében rögzíti a múzeumokban őrzött kulturális javak digitalizálásának céljait, prioritásait, a digitalizálással létrehozott digitális adatvagyon hosszú távú tárolásának feltételeit, valamint a közzététel, a felhasználás és a hasznosítás szabályait, beleértve a köznevelési célú hasznosítást is.”*

A jelen digitalizálási stratégia ennek szellemében született a vásárosnaményi Beregi Múzeumban.

A digitalizálás a muzeális intézmények alapfeladatainak ellátását új alapokra helyezi. Nélküle a korszerű muzeológia ma már elképzelhetetlen. A digitalizálás gyorsabb adatszolgáltatást, pontosabb keresést, jobb állományvédelmi feltételeket, szélesebb körű hozzáférést biztosít. A gyűjtemények digitális formában való megőrzésével és megosztásával próbáljuk erősíteni a kulturális szerepvállalást a mai, internet alapú társadalomban.

A digitalizálási stratégia célja, hogy meghatározza mindazon feladatokat, módszereket és eljárásokat, melyeket a múzeumnak alkalmaznia kell a rábízott kulturális javak információtartalmának digitális formában való létrehozása során. A digitális stratégiának tartalmaznia kell a technikai és a humán erőforrások leírását, az előállított digitális tartalmak tárolásának, hozzáférhetőségének kérdéseit, valamint szabályoznia kell a szerzői jogok törvényben előírt védelmének kérdéseit.

2. A digitalizálás előzményei a Beregi Múzeumban:

A Beregi Múzeum már évek óta kiemelten fontos feladatának tartja a digitalizálást. Az utóbbi években még nagyobb hangsúlyt fektettek ezen tevékenységre a Múzeum munkatársai, melyet az intézmény részben saját erőből, részben pályázatok, külső források, közfoglalkoztatás, diákmunka igénybe vételével végez folyamatosan. A digitalizálás egy soha véget nem érő munka, mely rengeteg befektetett energiát kíván. Az eredmény azonban semmivel nem pótolható: átláthatóvá teszi a gyűjteményt, megkönnyíti a keresést, a kutathatóságot, „kíméli” a régóta őrzött tárgyakat,

dokumentumokat a sérülés, károsodás veszélyeitől, és nem utolsósorban hozzájárul, hogy bizonyos digitális tartalmak elérhetővé váljanak a nagyközönség számára is.

A digitalizálási adatgyűjtés első állomása a Néprajzi Múzeummal közösen végzett digitalizálási munka volt 2004-ben, melynek keretében mintegy 4.000 darab néprajzi tárgyat sikerült feltölteni leírással és tárgyfotóval együtt a Beregi Múzeum gyűjteményéből. A feltöltött tételek a Néprajzi Múzeum által működtetett adatbázisból publikus felületen elérhetőek voltak a Néprajzi Múzeum honlapján keresztül. Ez a digitális anyag rögzítésre került a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Múzeumok Igazgatósága által használt *Ariadne* adatbázisban is, kiegészítve újonnan felvitt rekordokkal. Az adatok tárolása a Beregi Múzeum számítógépén történt.

Időközben a Néprajzi Múzeum új adatbázis (Monari) használatát kezdte meg. A Beregi Múzeum lehetőséget kapott arra, hogy a régi adatbázis-állományát a Néprajzi Múzeum rendszerébe konvertálják, így 2015-től ez a publikus adatbázis a Beregi Múzeum honlapjáról vált hozzáférhető, melynek bővítésére pályázati forrást is kaptunk. Ennek köszönhetően 2016-ra 10.000-re vált a nyilvános rekordok száma, és a néprajzi tárgyak mellett történeti dokumentumok is elérhetőek váltak. Lehetőségeinkhez képest folyamatosan bővítjük az online felületen lévő adatbázisunkat, mely a jövőre nézve is egy sarkalatos pontja lesz a múzeumi munkának.

3. Stratégia az elkövetkező időszakra:

A digitalizálás célja, hogy minél több és minél pontosabb digitális tartalmakat állítsunk elő egy tárgyról, képről, papír alapú dokumentumról. A digitális információ előállításánál törekedni kell a költséghatékony módszerekre, az adatbázisba szervezhetőségre, a közzétételi megfelelhetségre. Figyelembe kell venni a jelenleg elterjedt információs szabványokat, digitalizálási eljárásokat.

A gyűjtemény tételeinek digitalizációs lehetőségei:

1. Még nem digitalizált tételek: csak papíralapú leltárkönyvben szerepel, digitális reprodukció még nem készült róla.
2. Részben digitalizált tételek: adatbázisban szereplő tétel, de digitális reprodukció nem készült róla, vagy digitális reprodukció készült róla, de az adatbázisba nem került még be.
3. Teljesen digitalizált tételek: az adatbázisban rögzített tétel, amely rendelkezik digitális reprodukcióval.

A gyűjtemények feldolgozottsága eltérő, ez függ a gyűjtemény nagyságától, az azonosítási körülményektől (lekopott vagy nem egyértelmű leltári szám), a digitalizálás előmunkálatainak időigényétől. A múzeumi tárgyak digitalizálásának egyik meghatározó része a fotózás. Az adott tárgy előkészítése a fényképezésre egyúttal megköveteli annak azonosítását, leltárkönyv szerinti állapotellenőrzését, tisztítását, majd a fotózás befejeztével annak elhelyezését a raktárban, ügyelve a tárolás megfelelő körülményeire. Tehát a tárgyfotózás, amellett, hogy jó minőségű képi anyaggal egészíti ki a múzeumi gyűjtemény egyes darabjainak adatait, illetve az online adatbázist, egyben revíziós folyamat is.

A stratégia megvalósításhoz szükség van **humán és technikai erőforrásokra**, amelyek szorosan összefüggnek.

A Beregi Múzeumban a digitalizálási feladatokat, az adatbázis kezelését, valamint az online hozzáférést a múzeumi szakemberek felügyelete mellett végzik elsősorban a múzeum dolgozói, illetve lehetőség szerint külső segítséget is igénybe veszünk. Az intézménynek nincs külön informatikusa, ezért a múzeumi alkalmazottak informatikai felkészültségéről folyamatosan gondoskodunk és speciális kérdésekben szakképzett informatikus segítségét kérjük. Erre nagy hangsúlyt fektetünk az elkövetkező időkben is. A múzeumok digitalizálási folyamata megköveteli a muzeológusok, múzeumi dolgozók informatikai tudásának fejlesztését is: az egyre korszerűbb és precízebb technikai eszközök tulajdonságainak, működésének ismerete megkönnyíti a feldolgozás folyamatát, gyorsabbá, hatékonyabbá téve azt.

A Beregi Múzeum jelenlegi digitalizálási eszközkészlete alapvetően dokumentumok és tárgyak digitalizálását teszi lehetővé. A dokumentumok, fotók, diák, negatívok szkenneléséhez A4-es, A3-as szkennerek, számítógépek és laptopok állnak a rendelkezésünkre, míg a tárgyak digitalizálása fényképezőgépekkel történik. Ezen technikai erőforrásokkal csak korlátozott számban rendelkezik a múzeum, melyek többsége irodai feladatok ellátására alkalmas. Ezek nem minden esetben professzionális eszközök, így ennek minősége kihatással van a végeredményre.

A jövőbeni munkák eszközigényét az határozza meg, hogy alapvetően hány tételt, mennyi idő alatt kell digitalizálni. Terveink között szerepel a digitalizálási munkához szükséges eszközkészlet bővítése, melyet elsősorban pályázati forrásokból szeretnénk megoldani.

4. A hosszú távú tárolás feltételei

A digitális vagyon megőrzésének és tárolásának biztosítása is fontos feladat a jövőre nézve, hisz a lehetőségeink ezzel kapcsolatban is korlátozottak. Informatikai fejlesztések, beszerzések válnak szükségessé ennek érdekében. A már meglévő digitális tartalmakat számítógépeken, külső merevlemezen, optikai adathordozókon, pendrive-okon tároljuk, melyek nem nyújtanak hosszú távú megoldást ezen javak biztonságos, szakszerű elhelyezésére. A digitális állomány egy részének tárolására a jövőben is szeretnénk használni a Néprajzi Múzeum által működtetett adatbázist (Monari), másrészt a Múzeumban létrehozott elektronikus tartalmak biztonságos tárolására szerver számítógépet tervezünk beszerezni, ahová feltöltésre kerülhetnének a különböző digitalizált anyagok, a múzeumi dolgozók munkája által.

5. A felhasználás és a hasznosítás szabályai, beleértve a köznevelési célú hasznosítást is

Az internetes nyilvános felületen közzétett kis felbontású képeket és leíró adatokat személyes, kutatási célra bárki szabadon felhasználhatja a forrás megjelölésével. Ezek kereskedelmi, sokszorosítási célra nem használhatók. A digitalizált kulturális vagyon publikussá tételével kívánjuk erősíteni a szakmai kutatók munkáján túl az internetet használó „kultúrafogyasztók” elérését, a Beregi Múzeum ismertségének növelését. Az online elérhetővé váló muzeális értékek lehetővé teszik a hátrányos helyzetű településeken élő, vagy mozgásukban korlátozott, vagy távol élő érdeklődőknek, hogy számukra is hozzáférhetővé váljanak a múzeumi gyűjtemények.

A múzeumi gyűjtemények digitális tárolása, hozzáférhetősége a múzeumpedagógiai munkát is elősegíti azáltal, hogy a foglalkozások, feladatlapok kidolgozásához a kereshető adatbázis kiváló alapot nyújt a pontosan felvitt adatokkal, jó minőségű fotókkal, szkennelt dokumentumokkal. (Ugyanez vonatkozik a Múzeum által létrehozott, az oktatás és a köznevelés hatékonyságát segítő digitális tartalmakra is.)

Emellett lehetővé teszi, hogy a múzeumi órára érkező diákok képet kaphassanak olyan műtárgyakról is, amelyeket (méreténél, állapotánál vagy elhelyezkedésénél fogva) valós körülmények között nem tekinthetnek meg, nem foghatnak meg, így a digitalizálás műtárgyvédelmi jelentősége ebből a szempontból is fontossá válik.

A jövőben tovább folytatjuk:

- a néprajzi és történeti anyag digitalizálását, majd publikussá tételét.

Emellett tervezzük:

- a teljes fotógyűjtemény,
- a diafilmgyűjtemény teljes körű digitális feldolgozását.

A mindennapi munkánk során aktuális feladathoz kapcsolódóan is digitalizálunk – kiállítás, program, rendezvény, kiadvány, kutatás –, mellyel szintén az intézmény digitális tartalmait gyarapítjuk. Folyamatosan végezzük a nem digitalizált gyűjteményrészek felmérését, így határozzuk meg azok digitalizációjának sorrendjét fontossági, minőségi és mennyiségi szempontok alapján.

Végző cél a teljes gyűjteményi anyag digitális feldolgozása és ezek bizonyos részének közzététele a nyilvánosság számára.

Vásárosnamény, 2017. május 16.

Varga János
igazgató
Beregi Múzeum

